

GEHEIM

VNS/10441.

Land: Italië
Onderwerp: Standpunt van Italië t.o.v. Europese integratie.

Referenties:

[Handwritten signature]
ALP
78

Datum van waarneming: Eerste helft januari 1963.

Bron: Betrouwbaar.

Opmerkingen:

Mede verzonden aan:

De Minister van Buitenlandse Zaken

Aan Zijne Excellentie Professor Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 nr. 4

's-GRAVENHAGE.

GEHEIM

GEHEIM

Italië

STANDPUNT VAN ITALIË T.O.V. EUROPESE INTEGRATIE

De plotselinge aanval van de linkse groepen in Italië op de regering, een positieve aanval om nu eindelijk krachtig tegen DE GAULLE en de as Bonn-Parijs op te treden en de banden met Londen nauwer aan te trekken, kwam in het geheel niet als een verrassing. Reeds in de zomer van 1962 was het duidelijk dat de linkse bladen als "Espresso" voor het najaar een flinke druk van links op de regering ten gunste van een aktievere Europa-politiek eisten en voorspelden. Dat nu deze aanval toch velen verraste en zelfs leidde tot het vermoeden dat Italië een regelrechte as Londen-Rome wil vormen en misschien terwille van deze as met het uittreden uit de E.E.G. wil dreigen, is een bewijs dat men de situatie niet voldoende kent en daarom vertekent.

Het is een feit dat Italië heel weinig voelt voor het gaullistische plan van de politieke unie van staten en in alle politieke kringen de voorkeur geeft aan een geïntegreerd Europa. Bovendien is het natuurlijk wars van iedere Franse of Frans-Duitse dominatie binnen de Zes. Daarnaast bestaat aan de linker kant van het parlement, d.w.z. linker vleugel van de Christen-demokraten, sociaal-demokraten, republikeinen en Nenni-socialisten een duidelijke voorkeur voor sterkere samenwerking met Groot-Brittannië omdat daarmee tegenover de rechtse krachten van DE GAULLE en ADENAUER's bondsrepubliek een socialistische tegenhanger in de Labour-partij en in de meer elastische Oost-West-politiek van Macmillan gevonden is, met de kans dat later ook Skandinavische landen als sterke socialistische landen in het kielzog van Engeland de Europese gemeenschappen binnengehaald kunnen worden.

Deze algemene tendens werd geuit, doch trad om twee redenen niet te sterk naar voren: ten eerste moet de Democrazia Cristiana sterk op haar rechtervleugel letten, juist in het tijdperk van de midden-links-regering. Deze rechtervleugel voelt wel iets voor de krachtige koers DE GAULLE-ADENAUER en

GEHEIM

GEHEIM

minder voor een Engeland, waarvan men nooit precies weet waar men aan toe is, dat zich tegenover Italië altijd slecht gedroeg en dat tegenover Moskou te elastisch optreedt. Ten tweede was de regering zo sterk met binnenlandse aangelegenheden, met de stabilisering van haar eigen nieuw experiment bezig, dat zij er weinig voor voelde, door al te actief optreden op het gebied van de buitenlandse politiek zich zelf, vooral zo vroeg voor de verkiezingen, in vervroegde moeilijkheden te begeven.

Deze situatie kwam in beweging door drie oorzaken: ten eerste door het bezoek van DE GAULLE aan Duitsland en het daaruit voortvloeiende spookbeeld van een Frans-Duitse conservatieve, anti-communistische, militaristische dominatie, iets waarvoor de linkse partijen in Italië nog meer bevreesd zijn dan de linkse partijen in Frankrijk. Dit bezoek had in vele bladen van Italië de wederopleving van anti-Duitse gevoelens bevorderd.

Ten tweede door de Franse verkiezingen die DE GAULLE op een geheel onverwachte wijze, door een voor vier jaar onkraakbare absolute meerderheid in de Assemblée, vrije hand op het buitenlandse terrein laten, hetgeen een waar schrikbeeld voor de linkse partijen is.

Ten derde door de houding van DE GAULLE tegenover de toetreding van Engeland tot de Gemeenschappelijke Markt en tegenover het akkoord van Nassau tussen KENNEDY en MACMILLAN, waardoor de indruk of de vrees kon ontstaan, dat DE GAULLE de versterking van de NATO en de uitbreiding van de Gemeenschappelijke Markt zou tegenhouden. Dit zou dan tot gevolg kunnen hebben dat DE GAULLE en Duitsland hun posities in Europa, het Europa van de Zes vestigen, en dat Frankrijk en Engeland ook in de toekomst alleen met Amerika of zonder Amerika atoommogendheden blijven. Dit zou dan betekenen, dat Italië inafzienbare tijd nooit meer bij de hoogste regionen, waar de beslissingen vallen, rechtstreeks betrekken zou zijn.

Hier tekenen zich dus duidelijk een politiek en een nationaal motief af: angst voor een sterke rechtse koers van Duitsland en Frankrijk en angst voor een atlantische desinte-

GEHEIM

desintegratie, waardoor Italië geen kans heeft, naast Frankrijk-Duitsland, Engeland en natuurlijk Amerika aan zijn trekken te komen. Bovendien vrezen de Nenni-socialisten en degenen van de linkse groepen die met NENNI in ieder geval willen blijven samenwerken, dat daardoor in Europa degenen het meeste te vertellen hebben die een ontspanningspolitiek tegenhouden, die een politiek voeren die de "vredepolitiek" van de NATO eigenlijk niet willen en daarom de antipoden van de neutralistische politiek van NENNI zijn.

De linkse groepen, die dus niet zelf bij NENNI behoren, begonnen te vrezen, dat NENNI nu ook om deze redenen zijn steun aan de midden-links-regering zou onttrekken, omdat nu juist vlak voor Kerstmis een crisis dreigde daar NENNI wegens de benoeming van een president voor de genationaliseerde elektriciteitsbedrijven en wegens de nog altijd niet afgewerkte wet over de regionale ordening de Democrazia Cristiana zijn groot ongenoegen duidelijk te verstaan gaf.

Zoals vaak in Italië werd nu, zo vlak voor de verkiezingen in het bijzonder, bijna in een paniek gehandeld. LA MALFA, de leider van de republikeinen heeft zich, na het Europese studieweekende van het linkse blad "Il Punto" van 21 december, waar al deze linkse bezwaren tegen de regering geuit werden, tot FANFANI gewend en een duidelijke pro-Engelse koers geëist. Op het genoemde weekende werden ook verwijten aan het adres van de Italiaanse delegatie in Brussel gericht die niet voldoende energiek tegenover Frankrijk zou zijn opgetreden. Kennelijk gaat het hier om een verschil in tempo en fazet: de regering bepaalde haar standpunt nog volgens de situatie van voor september - de politieke partijen reageren onder de indruk van de recente drie feiten die boven genoemd zijn: bezoek van DE GAULLE aan Duitsland - Franse verkiezingen-akkoord van Nassau en Franse houding tegenover Engeland.

Hieruit heeft nu de Amerikaanse en de Engelse pers (New York Herald Tribune, Financial Times, Guardian, Observer etc) afgeleid dat LA MALFA aan FANFANI niets minder dan een pakt of een as Londen-Rome heeft voorgesteld. Het is niet uitgesloten, hoewel zeer onwaarschijnlijk, dat LA MALFA dit

gedaan heeft. In wezen liggen de dingen veel reëler en nuchterder: FANFANI, die in de laatste jaren het goede contact met Engeland altijd heeft willen handhaven, heeft niet LA MALFA nodig om dit ook nu te willen. De argumenten van de linkse partijen zijn ook zijn eigen argumenten. Maar hij weet heel goed dat hij Engeland en de hem zeer geestverwante KENNEDY een uitermate slechte dienst zou bewijzen als hij een open konflikt met Parijs en Bonn zou forceren, hierop zou een dergelijke as in wezen uitloopen. Ook kan hij zich juist nu voor de verkiezingen en voortdurend bedreigd door een mogelijke crisis niet veroorloven met de rechter kant van zijn partij op een terrein, dat voor de Democrazia Cristiana niet primair is, een konflikt uit te lokken. Hij heeft juist daarop in de laatste maanden nooit zo open tegen Parijs-Bonn positie gekozen als de Benelux-landen en een openlijk en formeel samengaan met de Benelux-landen in de Europese politiek vermeden. En PICCIONI voelde er niet voor om voortdurend als de bemiddelaar op te treden.

Wel moest er nu iets gebeuren: DE GAULLE moest gewaarschuwd worden en wel zeer duidelijk. Zoals SCHRODER dit van Duitse kant deed door zijn openbare redevoeringen en door zijn bezoek aan Engeland, moest Italië dit doen door een bezoek van PICCIONI aan Bonn en een uitnodiging van MACMILLAN aan Rome. Zoals de Benelux-landen en SCHRODER, moest nu ook Italië DE GAULLE laten weten of voelen dat Italië opkwam voor een toetreding van Engeland tot de Gemeenschappelijke Markt. Hieruit kon dan Parijs ook meteen konkluderen wat het allang moest weten, dat Italië niets voor de as Bonn-Parijs voelt.

Daarmede geeft FANFANI voldoende gevolg aan de druk van zijn linksé vrienden, maar sluit de deur niet voor een behoorlijk evenwicht binnen de Zes plus Een, d.w.z. irriteert DE GAULLE niet zo sterk, dat ook de rechterkant van zijn partij hem het leven zuur maakt.

Bovendien zou het irrèel zijn aan te nemen dat Engeland nog altijd moet letten op de publieke opinie, ook van de konservatieve delen van het publiek, nooit Italië tot zijn
als het

GEHEIM

bondgenoot zou maken ten koste van Frankrijk. Het is voor Londen een gewoon spel van de traditionele Engelse diplomatie om zonder grote akkoorden door de praktische organisatie van individuele sympathieën bij SCHRODER, bij Italië en natuurlijk in de Benelux-landen DE GAULLE zo te corneren, dat deze noch een bepaalde formele overeenkomst, noch een bepaald land verantwoordelijk kan maken voor het verzet dat hij zal ondervinden. Daarom zal juist Engeland een soepele indruk maken hoe meer deze organisatie van het anti-gaullistische verzet vordert: zie de konklusie van het bezoek van SCHRODER aan Londen, aan het einde waarvan Londen zal ook nog langer dan twee maanden te kunnen wachten. Daardoor heeft DE GAULLE geen kans deze besprekingen SCHRODER-HEATH als tegen Parijs gericht te beschouwen. Een dergelijke vriendelijke konklusie zal dan ook na het bezoek van MACMILLAN aan FANFANI getrokken worden - als een bewijs dat zonder as en zonder bondgenootschap Rome en Londen elkaar verstaan, zoals SCHRODER en HEATH elkaar verstonden. Een as Rome-Londen tegenover de as Parijs-Bonn plaatsen, zou Bonn in een positie dwingen, waarin SCHRODER beslist niet terecht wil komen, en zou DE GAULLE de beste motieven geven deze as nu juist wel op te bouwen.

Eerste helft januari 1963.

GEHEIM